
Jiří Mrva: Zlatá stopa
Pospíšil-POŠBA, Kroměříž 2000

Obsah

Tizianovým figurám chybí k životu jen dech František Sysel	243
Vítr jménem Jaromír Jaromír Tomeček	261
Jmelí	282
Studoval jsem češtinu jako cizí jazyk Karel Kryl	285
Mezi Gestapem a StB Jaroslav Pospíšil	315
„Proboha, snědli jsme paní Kelletyovou!“ Miloš Macourek	339
„Já jsem O.K. – Vy jste O.K.“ Stanislav Kratochvíl	363
Ne ze všeho lze uplést bič Karel Kachyňa	379
Jaromír Tomeček: Lásky (Poco ritardando. Zvony, varhany, Gustav Mahler, Kroměříž)	391

O b s a h

Prolog	9
Tak se přece nikdo nemůže jmenovat!	
Antonín Tučapský	45
(Jiří Mrva: Začátek i finále)	59
Krysa od Tobruku	
Josef Brauchbar	61
Fanda Hanácké Slavie	
Gustav Brom	85
Poklona od Benny Goodmana	
Jaromír Hnilička	105
Pracoval jsem v Bílém domě	
Jožka Hajda	123
Romantik s absolutním sluchem	
Boris Krajný	153
Životní úspěch je, že člověk ještě žije	
Felix Slováček	171
„Všeho s mírou a dobrého pomalu“	
Josef A. Zentrich	189
Pampeliška zlaté vlásy na sluníčku ukazuje	
František Kožík	209
Peroutky poezie	231
Děvčátko s pohádkou	232
Po stopách dětství	233
(Jiří Mrva: Nesmrtelná vánoční klenotnice)	238

Stanislav Kratochvíl

„JÁ JSEM O.K. — VY JSTE O.K.!“

Foto © Jiří Mrva, 1995

Zlatá stopa

„Od roku 1957 působím v krásné, vlídné, secesní Kroměříži a její Psychiatrické léčebně,“ říká se zjevnou spokojeností o místě, kam chtěl už od prvního ročníku studia Filozofické fakulty brněnské univerzity jít, a jeho přání se mu splnilo. Dodnes zde žije a pracuje.

(Femininum namísto maskulina neklamně prozrazuje, že o rodilého Kroměřížana nejde, ale o to větší je to patriot. Smysl to tedy nedává.) Narodil se 25. srpna 1932 v Brně. Ano, řeč je o univ. prof. PhDr. Stanislavu Kratochvílovi, CSc., jednom z našich nejvýznamnějších odborníků v oblasti klinické psychologie. „Moment,“ řekl mi na uvítanou ve svém království pavilónu s číslem devět, „zatím si sedněte do pracovny, zapomněl jsem koupit chleba, hned jsem zpátky...“ „A nezapomeňte si deštník!“ — zavolal jsem za ním provokativně, protože venku byl krásný slunný den.

Oba jsme se zasmáli. Když totiž Stanislav Kratochvíl získal profesuru, manželka mu darovala deštník, čemuž se on divil: „Jak to, že mi dáváš deštník, když já mám a poměrně dost podobný?“

„Když jseš teď profesorem,“ ona na to, „tak musíš deštníky zapomínat!“ podotkla choť věcně a přesně.

Coural jsem se pomalu do profesorovy pracovny. No ano, paměť, to je u každého problém. Například sám jsem si již několikrát málem zničil sporák, když mi vyvěla voda na kávu. (Už od loňska uvažuji o nákupu elektrické konvice — takové, co se sama vypne.) V pracovně jsem vzápětí uviděl něco, co tam nikdy předtím nebylo: elektrickou konvici na kávu. Tak to byl třetí důkaz toho, že Stanislav Kratochvíl je nefalšovaným profesorem a že titulu užívá zcela oprávně-

ně. Pakliže si ovšem představujete pana profesora jako archetypálního „moudrého starce“ (vizáží ne zcela nepodobného C. G. Jungovi) nebo vousatého pomalu rozvázně hovořícího vědce, který zachmuřen řadu minut přemýšlí, než najde ten nejpřesvědčivější výraz v diskusi, aby pak pomalu, důstojně, v obleku nepříliš výstředním, leč o to pronikavější nenápadné elegance, s kuffíkem, deštníkem a pláštěm přes ruku, pomalu odkráčel z pracoviště...

Tedy pakliže si ho představujete právě takto, v léčebně jej nikdy nenajdete. Bezmála sedmdesátiletý profesionální vědec totiž vůbec nechodí pomalu, on spíše běhá, a to vždy s úsměvem na rtech i v očích. Coby dopravní prostředek používá zásadně jízdní kolo, v léčebně i ve městě.

(Totéž dělal svého času taky profesor Niels Bohr v Kodani — a to i poté, co mu dali Nobelovu cenu za fyziku — ale o tom prý vykládali, že je blázen.)

V kravatě jsem profesora Kratochvíla viděl asi třikrát, z toho jednou z důvodu, že se měl fotografovat. Osobně je mi velmi sympatický také tím, že téměř neustále nosí rifle, protože pochopil (stejně jako já), že jde o oděv praktický, pohodlný a téměř univerzálně použitelný.

Myšlenky a řeč ze sebe sype většinou tak rychle, že to diktafon nestačí zaznamenávat. Za pár minut jsem mu již mohl pokládat své otázky. Žurnalisty má pan profesor celkem rád. Každému ale vtouká do hlavy: Když už si nedáte vymluvit, že o mně musíte za každou cenu psát, tak tam, prosím vás, taky napište, že individuální terapii už prakticky neprovádím; pak mi celý den zvoní telefony a já musím zájemce z celé republiky odkazovat na kolegy... Jako šéfredaktor je

Zlatá stopa

typickým liberálem. Jeho velká autorita je zcela přirozená. Nikdy nic neřeší silou, každému se snaží vyjít vstříc, včetně tomu právě nastoupivšímu poslednímu elévovi, na kterého by se klidně mohl vykašlat. Co říci k jeho profesionální dráze?

Stanislav Kratochvíl je jedním z hlavních zakladatelů naší hypnologie, stejně jako průkopníkem v léčení funkčních sexuálních poruch a specialistou v oblasti manželské terapie. Dlouhodobě se specializuje na neurózy; věnuje se jim jak skupinově, tak individuálně. V léčebně vybudoval samostatná oddělení klinické psychologie a oddělení pro skupinovou terapii neuróz, které funguje bezmála třicet let. V roce 1969 ho významně ovlivnil roční studijní pobyt na Stanfordově univerzitě v Kalifornii, kde studoval zejména hypnózu v týmu profesora E. R. Hilgarda, pro přátele „Jacka“. (I Stanislav Kratochvíl zde používal onoho oslovení; do jeho týmu totiž velmi dobře zapadl.) Je místopředsedou České psychiatrické společnosti, předsedou sekce pro hypnózu; členem výborů České psychoterapeutické a České sexuologické společnosti, čestným členem Slovenské psychoterapeutické společnosti... Dále Polské psychiatrické společnosti (v této zemi mu vyšlo nejvíce překladů knih), Americké společnosti pro klinickou hypnózu...

Profesorem byl u nás nicméně jmenován až v roce 1991. Přestože mu brněnská univerzita po pádu totality nabídla rehabilitaci, zůstal věren univerzitě olomoucké, která mu už předtím umožňovala alespoň externí spolupráci.

Velmi významná je také jeho činnost pedagogická a publicistická. V roce 1978 byl z politických důvodů vyhozen z

Stanislav Kratochvíl

Filozofické fakulty tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v Brně, kde na částečný úvazek přednášel od roku 1965 jako odborný asistent.

V Brně mu také znemožnili publikovat, což svědčí o tom, že na jeho „vyhazovu“ se podepsala zřejmě i závist některých kolegů, zdaleka nedosahujících jeho kvalit.

(Pražské nakladatelství Avicenum bylo podstatně vstřícnější než brněňští ideologové.) Napsal řadu monografií, odborných článků či referátů z našich i zahraničních kongresů, recenzí a podobně; to vše se dá seřadit již na stovky (výčet zahrnuje také publikování jeho textů v cizích jazycích). Je autorem několika celostátních učebnic určených nejen studentům psychologie či medikům, ale i široké veřejnosti.

Například tři monografie o hypnóze; za Klinickou hypnózu získal dvě ocenění od Českého literárního fondu a České lékařské společnosti. Anebo dvě práce oceněné Českou sexuologickou společností: „Manželská terapie“ a „Terapie funkčních sexuálních poruch“. Můžeme ale jmenovat i další: „Skupinovou psychoterapii neuróz“ a s ní související „Terapeutickou komunitu“, případně vědeckopopulární knihy „Sexuální potíže a problémy“ či „Jak žít s neurózou“.

Zatím zřejmě jeho nejvýznamnější prací jsou „Základy psychoterapie“ z roku 1997. Jedná se o třetí, doplněné a rozšířené vydání, „Psychoterapie“, jenž vyšla v sedmdesátých a osmdesátých letech celkem třikrát.

Tuto encyklopedicky, ale přitom velmi čtivě sestavenou práci, tvoří precizně zmapované směry psychologie a psychiatrie, jejich filozofické kořeny a hlavní trendy historie i současnosti, metody, výzkum, vysvětlení řady pojmů.

Zlatá stopa

Ovoce této publikace se ale v celém svém lesku objevilo až po pádu totality: zjistilo se totiž, že jsme v letech „normalizace“ prakticky nezaostali v tomto oboru za vyspělými západními státy.

Thomas Harris, známý kalifornský psychiatr, se na přelomu šedesátých a sedmdesátých let zabýval podobně jako řada jeho kolegů interpersonálními vztahy. V jedné ze svých prací nastínil čtyři principy, vyjadřující vzájemný vztah jedince a okolí: Za první: Já jsem špatný — vy jste dobří.

Za druhé: Já jsem špatný — vy taky. Za třetí: Já jsem dobrý — vy jste špatní. Ovšem jenom princip čtvrtý je principem správným: Já jsem O.K. — vy jste O.K.

Když se před časem žurnalisté ptali profesora Kratochvíla, zda tento anglický text I' am O.K., You'r O.K., který má pod sklem svého psacího stolu, je jeho životním krédem, přikývl. Inu, „pozitivist“ a nezlomný optimista.

Pane profesore, říkáte, že jste si Kroměříž sám vybral. Proč?

Důvody byly dva: hrozně moc se mi líbila léčebna, atmosféra v ní i možnost zde pracovat. A také se mi hrozně líbilo město. Ke Kroměříži se tedy vždy hlásím, jsem tady prakticky od roku 1957, narodily se nám zde dvě děti, vnučky... Manželka Vlasta je z Brna jako já, a jako učitelka dostala první umístěnku do Svitav. Byla hrozně ráda, když se sem mohla přestěhovat za mnou.

I naše děti Aleš a Iva mají k městu pozitivní vztah. Aleš jako svoji ročníkovou práci na gymnáziu psal o Giovannim Pietru Tencalovi a o jeho zdejší architektuře; posléze při vysokoškolských studiích navrhoval urbanistické úpravy jedné

zdejší menší lokality. Tedy jeho vztah je spíše po stránce umělecké. Iva má svůj vztah zase sportovní. Zde totiž byl a stále je velice dobrý oddíl orientačního běhu. Měla doma spoustu medailí. Přestože se provdala a dnes žije ve Velké Bíteši, kde něco podobného neměla, pak si přece jen nějaký podobný sportovní oddíl našla. Vždy je nadšena, když se někde na závodech setká se svými kroměřížskými přáteli. A mimochodem, jak už jsem řekl, přestože se provdala a žije jinde, rodit přijela do Kroměříže; to vám říkám proto, že vlastně i moje vnoučata jsou Kroměřížané.

Pak je skoro nevysvětlitelné, že zásadně používáte termínu „ta Kroměříž“, zatím co by tomu mělo být po tolika letech jinak...

No je pravda, že většinou používám „ta“...

Co byste mi řekl k vašim začátkům ve zdejší léčebně?

Jezdil jsem do ní už v prvním ročníku studia na praxe, což mně profesor Vilém Chmelař, vedoucí katedry, velmi zakazoval — že na to nemám vzdělání, kvalifikaci, abych se pleťl psychologům či psychiatrům do jejich práce.

A co vy na to?

Nic. Mně se tady líbilo. Pamatuji se, že jsem byl ubytován na pavilónu číslo pět, kde mě nechávali přespávat; zde jsem vždy po večerech chodil sedávat mezi chronické pacienty, psychotičky, a besedovali jsme. Zkrátka měl jsem možnost setkat se s těmi nemocnými nejen při „denním formálním“ kontaktu v ošetrovně.

V léčebně jsem vlastně začal ještě dřív, než jsem absolvoval fakultu; v roce 1957 jsem totiž ještě neměl státní zkoušky. Nastoupil jsem jako sanitář, ale dělal jsem už psycholo-

Zlatá stopa

gickou práci. Tehdejší primář MUDr. Antonín Mertl potřeboval na svých „neurotických“ odděleních psychologa.

Chyběl mu navíc jeden lékař — „sekundář“, takže jsem do jisté míry suploval i práci lékaře; on samozřejmě přebíral zodpovědnost.

Takže jste se už takříkajíc mohl psychologicky profesionálně zapracovávat...

Ano, a to mi také umožnilo, abych svoji diplomovou práci zaměřil na to, co oddělení potřebovalo. Pacienti (zejména ženy) trpící různými neurotickými traumaty, otřesy, a podobně se z těchto stavů potřebovali dostat, uvolnit, odreagovat se...

Někdy ani nebyly schopny pořádně říci, co je trápí. Pomáhalo se jim proto takzvanou narkogenovou abreakcí.

Co to bylo?

Na oddělení číslo jedna, ještě než jsem přišel, existovala tato tradiční léčba pomocí inhalace preparátu na bázi anestetika.

Podobalo se to narkóze, stavu těsně „před usnutím“. Člověk se uvolňoval, ale přitom byl v určitém napětí a mohl se lépe odreagovat. Později se tato metoda již nedělala; můj šéf, zmíněný primář Mertl, ke stejnému účelu používal thio-pental, uspávací prostředek v injekční formě.

Potom jsme ale vymysleli, že budeme naopak používat stimulanty. K tomu nám posloužil amfetamin (Psychoton), dnes všeobecně známý mezi toxikomany jako „perník“.

Ale nám šlo o něco jiného: jednorázové použití amfetaminu totiž vyvolalo určitou excitaci (s vybavením si nepříjemných zážitků) a s následným uvolněním. No a právě o tom-

to „psychotonovém interview“ při léčení neuróz jsem psal na fakultě svoji závěrečnou práci.

Psychoanalytik by se teď asi zeptal, „co se vám ještě vybavuje“?

Léčebna se mi stala inspirací pro všechny knihy. V každé najdete nějakou zkušenost právě odtud.

V zatím poslední vydané práci „Manželské terapie“, přímo léčebně děkuji, že mi poskytla příležitost se touto problematikou prakticky seznámit a aplikovat příslušné postupy. Jinak již před mnoha lety jsme měli na oddělení pro neurózy zcela výjimečnou možnost. Totiž pracovat s takzvaným sexuálním nácvikem dvojic. Pokud měl jeden z partnerů sexuální poruchu, mohli jsme je přijmout o b a.

A v průběhů dvou, tří týdnů jim zadávat různé nácvikové „sexuální úkoly“. K tomu měli soukromí na takzvaných zelených barácích. Tam se spolu mohli — odděleně od ostatních pacientů — milovat. Bohužel zelené baráky nám nedávno pro špatný technický stav zbourali, takže nyní už tu možnost nemáme. Šlo o svým způsobem unikátní, mnoho let trvající výzkumný projekt, jehož výsledky jsem rovněž publikoval. Bylo výborné, že jsem v léčebně měl vždy vynikající zázemí a vynikající pracovní tým.

Zabýváte se hypnózou...

S ní jsem také začal hned po nástupu v Kroměříži. Zajímalo mne, jaké jsou její možnosti, jak funguje, co to vlastně je, jak jí léčebně využít. Prováděli jsme mnoho pokusů a rovněž se o této problematice napsalo mnoho diplomových či jiných prací. Od roku 1971 zde také každoročně probíhá celostátní výukový kurs pro psychology a lékaře, kteří se s

Zlatá stopa

hypnózou chtějí seznámit, naučit se ji – a pak aplikovat v praxi. Při demonstrování nám vždy velmi vycházela vstříc kroměřížská Střední zdravotnická škola.

Vybrali jsme si pokaždé několik hypnabilních dívek a s nimi pak pracovali; všechno probíhalo ve velmi hezké atmosféře jak ke spokojenosti frekventantů — kteří si pochvalovali, jak metoda funguje, mají-li dobře hypnabilní osoby — tak studentek, které se dozvěděly něco nového, atraktivního z této oblasti. Dostaly se také do společnosti lidí, kteří s nimi zacházeli velmi citlivě, jemně a v případě, že měly i nějaké potíže, tak se jim snažili hypnózou pomoci.

Jak v padesátých a šedesátých letech tuto metodu vnímala veřejnost?

Hypnóza byla na jedné straně tajemným jevem, což byl jeden extrém, a druhým bylo pojetí I. P. Pavlova, který ji chápal jen jako určitou formu spánku. Hypnóza ve skutečnosti není nějaké tajemno, ani člověk „nespí“, protože v hluboké hypnóze může být dokonce velmi aktivní, má otevřené oči, pohybuje se, mluví...

Pro veřejnost jsme proto jednou s kolegy v rámci osvěty uspořádali takové vystoupení v Brně. Myslím, že to bylo v Divadle u Mrštíků. Jednoduchým testem jsme si namíste vybrali pět až šest hypnabilních osob, na nichž jsme pak na pódiu demonstrovali, co všechno je možné s hypnózou dělat. Člověk třeba „vidí“ neexistujícího letícího ptáka, nemůže se odlepit nohama od země, je mu zima, horko... Po několika letech jsem pak demonstroval hypnózu při přednáškách studentům psychologie na fakultě. A jedna studentka mně šla velmi rychle do hluboké hypnózy, což není

zcela typické. „Vy už jste někdy byla hypnotizována?“ ptal jsem se jí.

„Ano,“ ona na to.

„A kde?“ vyzvídá jsem dál.

„Vámi — v Divadle u Mrštíků!“

Takže tato rychlá reaktivita byla do značné míry dána onou tehdejší zkušeností, nácvikem.

Lze hypnózou klienta poškodit, případně ji nějak zneužít?

Je-li prováděna školeným odborníkem, pak nebezpečí nehrozí.

Mohl byste mi „povykládat nějakou veselou historku“ z léčebny?

Začínající kolega, dnes docent, Ivo Plaňava vyšetřoval při své nástupní praxi pacienta. Přijímali ho proto, že trpěl bludem, tedy nevývratnou představou, že ho někdo pronásleduje. Plaňava se s ním snažil navázat nějaký pozitivní kontakt, sblížit se s ním, tak mu říká: Nebojte se jich venku? Jak se jim tam ubráníte, zde budete v bezpečí.

A on říká: jednoduše. Sáhł do kapsy a vytáhl nabitou pistoli.

Plaňava se pochopitelně vyděsil, ale zachoval klid:

Podívejte se — říká mu — když budete tady u nás, bylo by možná lepší, aby vám tu pistoli spolupacienti nesebrali, že bychom vám ji prozatím schovali do trezoru? Pacient to uznal, odevzdal zbraň a nechal se v klidu hospitalizovat.

Jiná příhoda se stala — zdůrazňuji — před mnoha lety a dnes je zcela vyloučeno, aby se opakovala. V noci zemřela pacientka. Vzhledem k jejímu věku to nebylo překvapující. Volali lékaře, aby přišel podepsat úmrtní list. Odvezli ji do

Zlatá stopa

márnice, protože lékař volal, už nevím proč, že ho přijde podepsat až ráno.

Jednalo se ale pouze o zdánlivé úmrtí. „Mrtvá“ se probudila a následně se vypravila zpět léčebnou na své oddělení.

Když v bílém rubáši zaťukala sestřičkám na okno — se slovy, že je jí zima — dostaly z toho takový šok, že jediné, co je napadlo, bylo zabarikádovat se v ošetřovně. Teprve po chvíli ji pustily zase zpět na oddělení.

Preferujete spíše skupinovou než individuální terapii.

Ted' zkusím mluvit jako advocatus diaboli: Nejde ve skupině spíš naučit se „vystupovat navenek tak, abych plnil, co se očekává?“ Abych „nevyčnival z řady“?

Třeba jungovská psychologie dokonce ani nepoužívá běžné lékařské diagnózy, protože preferuje i n d i v i - d u u m každého...

Nikdy jsem netvrdil, že skupinová psychoterapie je indikována pro všechny. Nehodí se pro ty, kteří ji nechtějí, nebo jsou uzavřenější a chtějí se zabývat spíše svým vnitřním světem než pozměňovat svoje zevní chování.

Skupina má ale velké výhody. Člověk se v ní může projevit v širším repertoáru, při vztahu k různým lidem, což v individuálním sezení není možné. Jedinec zde ale musí mít vytvořený pocit bezpečí, jinak to skutečně povede jen k onomu „sociálně žádoucímu chování“. To se často objevuje na začátku skupinové terapie, která u nás probíhá vždy po dobu šesti týdnů. Někdo se k potřebnému sebeotevření neodhodlá nikdy. Jiný — když vidí, že i ostatní mají stejné problémy, chtějí mu pomoci a že také „jdou se svou kůží na trh“ — pak ano. Proces sebeodkrývání, sebeodhalování,

sebezpoznávání pomocí druhých je tím jedinečným fenoménem, který individuální terapie nemá.

Záleží také na motivaci?

Jistě. Je-li člověk motivován zbavit se určitých potíží a skupina mu ukazuje, že by se jich zbavit mohl tím, že by se mohl otevřít, pak to může být pozitivním faktorem. Dnes je moderní směr, kterému se říká narativní terapie.

Co to je?

Člověk vypráví svůj příběh. Buď individuálně nebo ve skupině. Na začátku ten příběh bude stylizovaný, přizpůsobený tomu, co si jedinec myslí, že bude ostatními akceptováno. Nebo aby se zkrátka před nimi „neshodil“. Později příběh přeformuluje, vzniká jakoby další verze, je převyprávěn... Lidé ve skupině (zde je to právě lepší provádět skupinově) příběh různým způsobem vnímají a převyprávějí mu jej ze svého hlediska, čímž mu pomáhají: zaujalo nás to a to, slyšeli jsme od tebe toto... já jsem měl podobné problémy... A po určité době by měl klient svůj příběh převyprávět jinak, pozitivněji.

Tak, aby některým událostem dal jiný, lepší smysl a ve kterém by se objevila větší naděje, že další život, budoucnost, bude mít lepší pokračování.

Ale psychoterapeut s životní zkušeností a schopností empatie (vcítění) by měl přece poskytnout erudovanější pomoc, než skupina, která to třeba dobře myslí, ale její názor a pohled sám o sobě nemusí stačit...

Ten profesionál ve skupině vždy přítomen je. Ale řeknu vám takovýto příklad: Jsou-li v ní třeba dva jedinci, mající potíže s tchyněmi, porozumějí si lépe, než kdyby každý z nich indi-

Zlatá stopa

viduálně hovořil se sice dobrým terapeutem, který tuto osobní zkušenost postrádá.

Když bude starší žena vyprávět o problému s mladými, poskytně osobě ve stejném věku s podobnými problémy rovněž lepší empatii než mladá psychologka — mající spíše negativní vztah k rodičům, kteří ji ještě třeba nedali dostatečnou autonomii a pořád ji kontrolují. Čili promítání si různých zážitků do různých lidí, různého věku, inteligence, životních zkušeností a tak dál, to všechno dává širší možnosti empatie.

Měli jsme v Kroměříži necelých tři sta skupin a většina na těchto principech fungovala. Jen výjimečně to prostě nešlo. Ale takových, jak říkáme „špatných“ skupin, bylo skutečně minimum.

Ted' z jiného soudku: Jak se díváte na otázku používání inteligenčních testů (například při zkouškách na vysoké školy, do určitých povolání a podobně) s ohledem na to, že většina byla po listopadu '89 publikována a je tedy veřejně přístupná?

Přestože to nejsou konkrétní testy, používané při výběru, tak jejich algoritmy jsou stejné, a proto jejich zveřejnění považuji za velkou chybu. Test má měřit inteligenci jako určitou schopnost pracovat s novými neznámými situacemi, má měřit pružnost myšlení, to není test vědomostní. A pokud je dnes veřejnost zná, někteří mohou být zvýhodněni.

Intelligenční test je výkonová zkouška. Tedy přímo závislá na momentální dispozici jedince, na kondici, na zdravotním stavu...

Není neuvážené zařadit výkonovou zkoušku jako sou-

část přijímacího řízení? I třeba jen třiminutový rozhovor s adeptem dá více, než test, ne?

Někde se dělají napřed zkoušky vědomostí a inteligence, přičemž se berou v úvahu i známky ze střední školy. A jen ti, kteří projdou, jsou následně zváni k pohovoru. Jinak máte pravdu, že osobní kontakt nenahradí nic.

Nemáte pocit, že se dnes u nás lidé jakoby stále báli psychiatrie či psychologie? Jestliže někdo získá „nálepku psychiatrie“, má podstatně horší šance při hledání zaměstnání. AIDS, deprese, pokusy o sebevraždy, to jsou pořád jakoby stále tabuizované věci...

Jako člověk působící v této oblasti to až tak dramaticky nevidím. Myslím, že dnes už u nás došlo k popularizaci různých psychologických jevů, k akceptaci psychopatologie... O řadě věcí se veřejně diskutuje... Mnoho lidí se obrací na psychology či psychiatry, telefonují, hledají pomoc... Nějaká přesná měřítka nemám, ale podle mých zkušeností většinou lidé, kteří to potřebují, se svými problémy přijdou. Jistě, při nějaké negativní zkušenosti klienta, může být chyba i na straně terapeuta. Třeba není správné říkat: „Proč jste s tím nepřišel dříve?“ Ale naopak ocenit to **p o z i t i v n í**: „Je dobré, že jste se odhodlal přijít.“

Asi před deseti lety jste mi jednou řekl, že jste schopen s časovým odstupem číst svoje knihy. Většina autorů ale naopak šílí: To je hrůza! Dnes bych to psal jinak... Platí to u vás stále?

Platí. Říkám to nerad, protože to vypadá, jako bych se chlubil. Ale nedávno jsem dostal dopis z nakladatelství Galén, ve kterém v roce 1995 vyšla „Skupinová psychoterapie v

Zlatá stopa

praxi“ — s dotazem, zda knihu nechci přepracovat a znovu vydat. Řekl jsem si, že se na to podívám. Vzal jsem knížku a četl. Kupodivu jsem zjistil, že kromě několika drobných doplňků nemám co přepracovávat a že může i v roce 2000 vyjít skoro beze změn znovu.

Jste stále velmi aktivní v práci i v životě vůbec. Máte nějaký recept?

Ono je to do jisté míry dáno temperamentem. Někdo potřebuje aktivitu, jiný ne. To je třeba můj syn. Napřed mne to zlobilo, ale pak jsem ho začal akceptovat. Pamatuji, jak jsem ho jednou na poslední chvíli vezl autem na nádraží. Zastavil jsem asi třicet metrů od zastávky — dál už se jet nedalo — kde se autobus už chystal k odjezdu. Zatímco já bych vyběhl, on zvolna a důstojně kráčel... Ten autobus mu samozřejmě ujel. Ale říkám si: pokud člověk něco dělá pomalu, ale důkladně, tak i to je dobře. Měl by být spokojený s tím, co mu příroda dala.

Na závěr mi dovoluete otázku čistě soukromou. Profesor Freud měl je d e n deštníky (který při útěku do Londýna zapomněl a dnes je ve vídeňském muzeu). Zatímco v y máte deštníky d v a . A podle freudovské symboliky znamená podlouhlý tvar... tedy jaksí...

Já vím, co znamená freudovská symbolika (smích)... Je to „vyspekulované“ a řada jiných teorií přináší jiná vysvětlení. Důvod, proč mám d v a deštníky není rezerva mé sexuální potence, ale skutečnost, že když jeden ztratím, tak bych měl období, kdy bych musel čekat, až mi někdo koupí nový nebo až si ho koupím sám. Ten druhý můžu vytáhnout hned! (smích)

(únor – 2000)